

O nekim problemima korištenja geografskih statističkih podataka

Ivan BERTIĆ

Autori mnogih geografskih i sličnih radova (znanstveni, stručni i enciklopedijski članci, monografije, atlas i geografske karte, udžbenici, priručnici i sl.) često moraju tekstove popratiti brojnim statističkim pokazateljima. Najčešće se pri tome koriste službenim izvorima (statistički godišnjaci odnosno ljetopisi, knjige rezultata popisa stanovništva, različiti statistički bilteni i povremena priopćenja i dr.), a u određenim slučajevima rezultatima pojedinih istraživanja, anketiranja ili mjerenja. Službenim i specijaliziranim statističkim publikacijama svakako valja davati prednost pred enciklopedijama, leksikonima, atlasima, monografijama i sl. kako bi se izbjeglo ponavljanje pogrešaka koje su se iz različitih razloga mogle potkrasti u spomenutim publikacijama i radovima.

U našoj se zemlji u posljednjih nekoliko godina pojavio problem točnog podatka o površini Republike Hrvatske. Valja odmah naglasiti da se u ovom napisu ne radi o površini obalnog mora naše države. Smatram da je opravdano i potrebno iskazati i taj podatak jer Republika Hrvatska ima teritorijalni suverenitet i nad dijelom Jadranskog mora koji je sastavni dio hrvatskog državnog teritorija. Drugo je pitanje treba li pri navođenju površine Hrvatske zbrajati površinu kopna i otoka s površinom obalnog mora i kao takvu uspoređivati je s površinama ostalih država za koje se bez izuzetka navode samo površine kopna (eventualno i unutrašnjih kopnenih voda, npr. za SAD).

Složeniji se problem pojavio posljednjih godina glede površine kopna i otoka Republike Hrvatske. Potencira ga činjenica da se u našem osnovnom službenom statističkom izvoru (*Statistički ljetopis*, razna godišta) u istim godištim može naići na nekoliko različitih podataka. Analiza nekoliko posljednjih *Statističkih*

ljetopisa kao i *Statističkog ljetopisa hrvatskih županija 1993.* pokazuje da se pojavljuju četiri različita podatka: 56 538 km² (taj je podatak niz godina bio i jedini), zatim 56 691 km², 56 610 km² i 56 542 km². Treba reći da su ti podaci najčešće bili popraćeni objašnjenjima glede izvornosti, međutim, u praksi ostaje problem izbora jednoga od navedenih podataka.

U redakciji Školske knjige bilo je dogovoreno s autorima udžbenika *Zemljopis 4* za osmi razred osnovne škole da se u izdanju za školsku 1997/98. godinu preuzme podatak od 56 691 km² jer je taj podatak odgovarao zbroju površina pojedinih županija (v. *Statistički ljetopis 1994.* poglavlje *Pregled po županijama*, str. 484). U *Statističkom ljetopisu 1997.* na 36. stranici u poglavlju *Geografski i meteorološki podaci* u uvodnom dijelu ljetopisa, navodi se podatak od 56 610 km². Budući da se smatralo da se ovaj podatak uzima kao najvjerodostojniji i u Državnom zavodu za statistiku (objavili su ga na tzv. "udarnom", uvodnom mjestu, iako na druga dva mjesta postoji podatak od 56 542 km² - v. str. 53 i 553), u dogovoru s autorima udžbenika odlučeno je da se podatak uvrsti u sljedeće izdanje udžbenika *Zemljopis 4* za školsku godinu 1998/99.

Treba reći da bi bilo potrebno verificirati još mnoge druge geografske statističke podatke koji se uzimaju za službene. Primjera ima dosta, a ovdje ću spomenuti kao primjer podatke o dužini granica Republike Hrvatske s pojedinim susjednim državama. Andrija Bognar sa svojim suradnicima izvršio je mjerenje hrvatske državne granice na topografskim kartama i utvrdio da se jedino dužina granice prema Mađarskoj podudara s podatkom koji se godinama objavljuje u statističkim godišnjacima. Bilo bi dobro kada bi Državni zavod za statistiku bio upoznat

s rezultatima tih mjerenja i kada bi ih uvrstio u svoja buduća izdanja.

Na kraju koristim priliku za jedan prijedlog. Valjalo bi razmisliti i poraditi na izradi jedne publikacije u kojoj bi bio popisani cjelokupni geografski inventar naše države (toponimi, oronomi, hidronimi, regionimi i sl.) s topografskih karata mjerila 1:50 000 uz koji bi se pridodali

najrelevantniji geografski podaci. To bi zacijelo unijelo red u nacionalnu geografsku statistiku, pridonijelo boljem poznavanju brojčanih pokazatelja geografskih pojava u nas i poštedjelo muka i dilema svih onih koji se bave geografijom Hrvatske, od nastavnika do ostalih stručnjaka i znanstvenika.